

ALF HENRIQUES

# Historien om en skuespillerskole

## Historien om en skuespillerskole

Med Ret kan man paastaae, at blandt alle menneskelige Indretninger ingen lover mere, og holder mindre, end Skuepladsen – kun, desværre! Prædikestolene undtagne –

*Henrik Steffens*

ALF HENRIQUES

# Historien om en skuespillerskole

*Den kongelige dramatiske skole  
1804 - 1815*

Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck

© Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck A/S 1974.  
Printed in Denmark by Center-Tryk A/S, Holbæk.  
Udgivet i samarbejde med Selskabet for dansk teaterhistorie.  
ISBN 87 17 01947 8.  
Omslaget: Knud Lyne Rahbek,  
tegnet af skuespilleren Carl Winsløw 1829  
(Bakkehuset).

## INDHOLD

En skole vokser op .....	7
Drømmen om planteskolen .....	29
Den kgl. dramatiske skole arbejder .....	53
Rahbek som vejleder .....	77
Nederlaget .....	101
Eftermælet .....	117
Henvisninger .....	143



## En skole vokser op

Der skrives nu så mange bøger i verden, og ingen skriver om de danske skuespillerskoler. Dersom nogen ville tage sig sådan en for, kunne jeg give skønne materialier dertil. For at bryde isen vil jeg selv begynde med at fortælle historien om vor første undervisningsanstalt af denne art: »Den kongelige dramatiske Skole«. Den eksisterede fra 1804 til 1815 med Michael Rosing og Knud Lyne Rahbek som lærere, fik i løbet af denne periode omkring 50 elever og havde i tidsrummet 1806 til 1816 på Hofteatret ansvaret for ca. 350 spilleaftener, hvor henved 115 forskellige skuespil blev opført.

I betragtning af den meget omfattende og højst værdifulde faglitteratur, der findes om Rosing og om Rahbek og om teatret på deres tid, er det påfaldende, hvor lidt man har interesseret sig for denne teaterskoles historie. Den har jo ikke haft noget godt eftermæle, fik — ikke helt uden grund — ord for at være en fiasko, og ingen har derfor været fristet til at give sig i lag med det slidsomme arbejde at finde frem til de brikker, der tilsammen så nogenlunde kunne danne puslespillets billede. Denne lille bog søger at løse opgaven. Har det været umagen værd? Historien er ikke uden pointer eller perspektiver, især når man giver sig tid til visse svinkeærinder. Det er mit håb, at man i alt fald vil synes, det er umagen værd at læse den.

Det begyndte den 5. maj 1804 med en »Allerunderdanigst Forestilling« fra Det kgl. Teaters direktion til majestæten: »Den stedse tiltagende Smag hos det kiøbenhavnske Publicum for Skuespil og den Klage som saa ofte føres over Besvær-

ligheden at fyldestgøre denne Smag i Forening med Vanskeligheden at danne de fornødne Subjecter til det Kongl. Theater, har fremskyndet den Tanke hos Directionen for Skuespillet at et mindre Theater ved Siden af det større, oprettet, underviist og bestyret paa den rigtige Maade, vilde være et af de kraftigste og sikreste Midler til det Kongl. Theaters Fremvæxt og Vedligeholdelse.

Ingen Privat Entreprise kan være i Stand til at frembringe de Hielpemidler til et Theaters Oprettelse, som her haves formedelst Synge- og Dandse-Skolerne saavelsom Declamations Skolen, der hertil maatte oprettes, ikke at tale om Leyligheden som her haves for de begyndende Skuespillere at danne sig efter de ældre og duelige Subjecter i denne Konst, og Directionen tør derfor troe at de Grunde der have formeent den til ikke at understøtte de af private Mænd indkomne Begieringer om Tilladelse til privat Theaters Oprettelse her i Staden, kunde ikke anvendes paa et Theater, der blev oprettet af Subjecter tilhørende til det større Kongelige Theater, og som blev bestyret af samme Direction som dette.

Directionen fordrister sig derfor at foreslaae, at med Oprettelsen af et Theater foruden det større Kongelige Theater, maatte under Bestyrelsen af Theater Directionen gøres Forsøg næste Vinter, at Subjecterne dertil maatte vælges mellem Dandse- og Synge Classen og at Instructeur Rosing maatte ansættes som Lærer i Declamationen og Instructeur ved denne dramatiske Planteskole, samt nyde for det forøgede Arbejde en Gratification for det første Aar af 200 Rd. hvilket det saaledes indstilles til Deres Majestæts aller-naadigste Approbation.«

Underskrevet: Hauch Kierulf v. Sames.

Svaret kom den 18. maj: »Dette Forslag bifaldes aldeles.«

Bag forslaget lå følgende kendsgerninger.

1: De københavnske borgere var på denne tid velbeslåede

og forlystelsessyge; der var dagligt køer af teaterlystne foran komediehuset, og mange måtte gå forgæves.

2: Teatret havde ganske vist efter nutidens forhold en forbløffende kapacitet. I sæsonen 1803—04 havde der været fremført 114 forskellige skuespil og syngestykker — store og små —, deraf 19 nyheder, og desuden 16 forskellige balletter. Det traditionelle var 4 spilledage om ugen, man var nu gået op til 5. Mere kunne man umuligt overkomme.

3: Byen rådede imidlertid over endnu en teaterbygning, og den var ubenyttet: hofteatret ovenover Christiansborgs stalde, bygget til og anvendt af den unge Christian den Syvendes franske skuespillertrup i seks sæsoner — fra 1767, derefter anvendt som annexscene for Det kgl. Teater i 13 sæsoner indtil 1786, men nu i 16 år lukket for publikum og benyttet som skole- og prøvelokaler for teatret, efter 1802 dog lejlighedsvis åbnet for pantomimetrupper (Casortis og Prices) og for offentlige maskerader. Lokalerne lod sig altså stadig bruge.

4: Det kgl. Teater havde ingen skuespillerskole. Hvorledes man bar sig ad med at lære faget, vil læserne vide noget om, hvis de kender og husker Oehlenschlägers erindringer. Man henvendte sig til teatrets chef med sit ønske, og ifald han billigede det, fik man anvist en af teatrets to instruktører, hvis bestilling fortrinsvis var at fungere som vejleder for de unge aspiranter og begyndere. Man fik enetimer hos sin lærer, desuden hos andre ved teatret nogen undervisning i sang og dans. Hvis læreren var tilfreds, indstuderede han med supplikanten tre roller af teatrets løbende repertoire, og gik alt vel, fik man lov til at vise resultatet som doubleant ved et par normale forestillinger — hvorefter der blev taget stilling til, om man kunne engageres. Metoden var den hævdevundne og havde givet gode resultater.

5: Men længe havde man kælet for den tanke, at der burde oprettes en »planteskole« for vordende skuespillere og skue-

spillerinder. Det naturligste ville være, at en sådan skole blev ledet af teatrets to instruktører Frederik Schwarz og Michael Rosing; det var imidlertid ingen hemmelighed, at forholdet mellem disse to var så køligt, at et samarbejde var utænkeligt. Schwarz havde adskillige gange haft store planer, som ikke var blevet realiseret. Men uden for teatret fandtes en tredje person, der lige fra sin tidligste ungdom havde drømt om en sådan skole og mente at have evner til at vejlede vordende skuespillere på rette måde: professor Knud Lyne Rahbek. Han havde ganske vist i de sidste ti år praktisk taget ikke sat sine ben i komediehuset, i misstemning over angrebene på hans anmeldervirksomhed, men man tvivlede ikke på, at det var hans ønske at komme indenfor murene — et ønske, der i intensitet kun blev overgået af beslutningen hos adskillige af teatrets folk, at dette aldrig skulle ske. Og Rahbeks plan var da også blevet forpurret i mere end 25 år.

Teaterdirektionen havde nu fået godkendelse af det forslag, man »fordristede sig til«: at åbne en skuespillerskole og i forbindelse dermed en annexscene — for 200 rigsdaler om året. Schwarz var ude af billedet — men til gengæld var Rahbek ikke kommet ind i det.

Og så begyndte institutionen i al stilfærdighed. Det eneste vidnesbyrd synes at findes i Foersoms »Nytaarsgave for Skuespilyndere 1805« — angående året 1804: »En Deklamations-Skole er i Aar oprettet, hvori unge Mennesker af begge Køn dannes til Skuespillere og Skuespillerinder. Hr. Instruc-teur Rosing er dens Lærer og Bestyrer«.

Der foreligger meget lidt om arbejdet dette første år. Vi ved intet om, på hvilket tidspunkt skolen begyndte, kender intet præcist til elevernes antal og navne eller til arbejdets art. Hvad der måtte have været af protokoller og journaler er ikke bevaret. Puslespillets brikker til denne periode — og i øvrigt til skolens historie i det hele taget — har måttet

opledes i diverse arkiver: Rigsarkivet, Ny kgl. Samling på Det kgl. Bibliotek, Det kgl. Teaters Bibliotek, Teatermuseet på Christiansborg; endvidere i visse trykte brevsamlinger: Oehlenschlägers, Mynsters, Collins korrespondance, i nogle af tidens journaler og endelig i Thomas Overskous teaterhistorie, den eneste sammenhængende fremstilling af skolens virksomhed. Den har været alle senere historikers eneste kilde og egner sig i grunden dårligt dertil, da den nærmest må betragtes som en partsforklaring, inspireret af skolens bitreste modstander Frederik Schwarz. Ved hjælp af dette trykte og utrykte materiale har det været muligt at rekonstruere et forløb — lige fra den første tid.

Angående skolens første år 1804—05 er de eneste oplysninger at finde i en artikel, trykt i Jens Kragh Høst's Theaterblad 1808; den er skrevet af Rahbek og giver sig ved sin titel ud for at være »Brev til en dansk Reisende om den kongelige dramatiske Skole«. Ifølge den blev eleverne af Rosing »to Gange ugentlig øvede, deels i at læse saavel Vers som Prosa inden- og udenad, deels i at recitere Scener, Roller og hele Skuespil, dette sidste meest af de weisiske Børnecomédier«.

Det lyder ikke imponerende, og Rosing nåede heller ikke langt. Direktionen må i en ansøgning til kongen 10. juni 1805 bede om tålmodighed: lade eksperimentet fortsætte endnu et år. »Uagtet at ingen af de i denne Skole underviiste Elever have bragt det saavidt at de har kundet fremtræde paa Skuepladsen, saa troer Directionen dog at adskillige af de Elever som underviises i denne Skole vil med mere Dannelselse blive med Tiden duelige Subjecter for Theatret, og mueligen kunde produceres offentlig i forestaaende Theater Saison«. Og dette bevilliges.

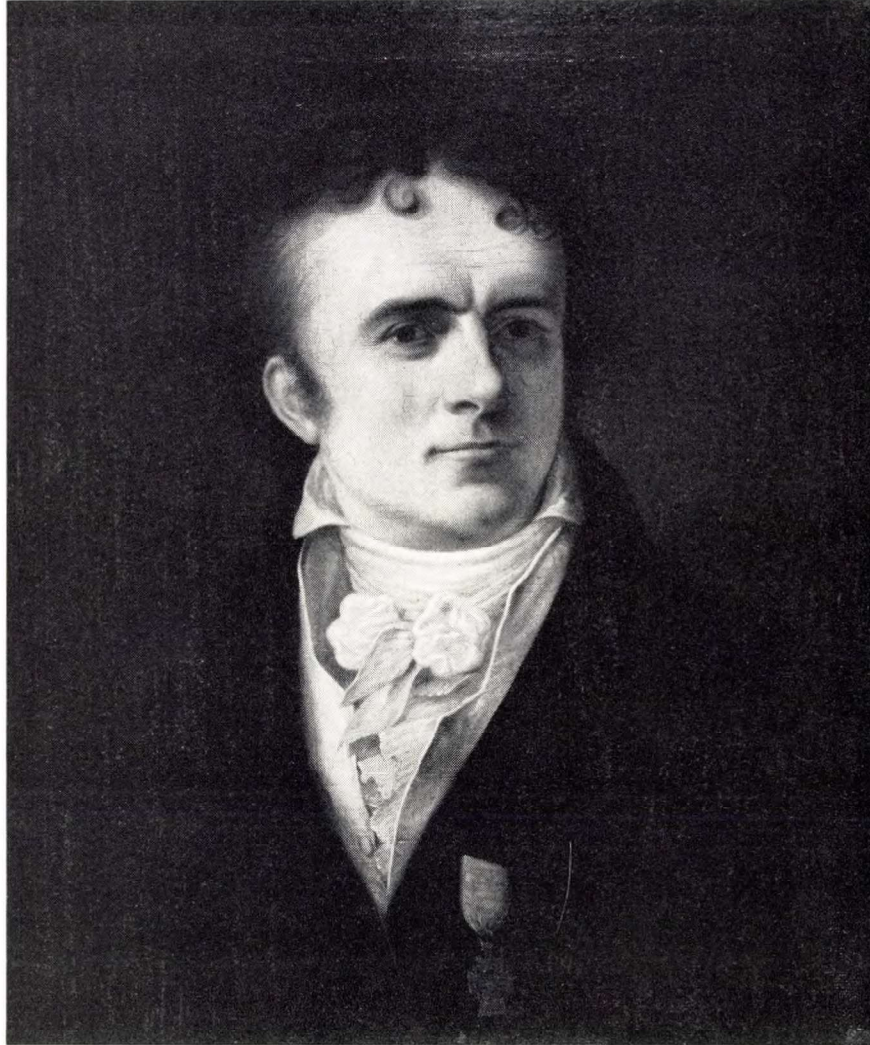
Man har nok været klar over, at undervisningen måtte udvides. Resultatet står at læse i den københavnske avis »Dagen«

for 13. september 1805: »Professor Rahbek som har faaet fri Entré i Parkettet ved det kongl. Theater holder Forelæsninger i Deklamationen paa Elevskolen«. Den første oplysning kan synes lidt mærkelig, men adskillige af bladets læsere har ikke været uvidende om, at Rahbek i så mange år systematisk holdt sig borte fra teatret. Hvad den anden oplysning angår, giver den ikke fuldtud besked om, hvad Rahbek havde påtaget sig.

Det stod klart for alle: Michael Rosing kunne ikke i længden magte opgaven alene. Han var en meget anvendt skuespiller, han skulle som instruktør overvære halvdelen af teatrets prøver og forestillinger — og hans helbred var elendigt; den gigtlidelse, der få år efter gjorde ham til invalid, lagde allerede nu store hindringer i vejen for hans arbejde. Under normale forhold ville det eneste naturlige have været at bede instruktør-kollegaen Schwarz om at hjælpe med. Teatrets chef overhofmarchal A. W. Hauch havde imidlertid et andet forslag: Knud Rahbek.

Der har sagtens været dem, der forudså, at denne person før eller senere ville dukke op og blive listet ind ad en bagdør. Det er påfaldende, at Rahbek adskillige gange i forskellig sammenhæng en passant nævner, at denne henvendelse kom »ganske uventet«. Og han beretter yderligere i et lille for os væsentligt skrift efter Rosings død i 1818 »Mindeblomster paa Michael Rosings Grav«, hvorledes Rosing blev underrettet om Hauchs plan: »ogsaa veed jeg af ham selv, at, da Hauch kom at foreslaae ham en nye Medhjælp, Rosing, inden han fik nævnt, hvo det var, frabad sig en saadan, da han ikke kunde faa den eneste, han kunde ønske: Rahbek« — og så foreslog Hauch af egen drift netop denne hans gamle ven.

Med henblik på, hvad jeg vover at kalde Rahbeks konstitutionelle uoprigtighed, kunne man nok nære en vis mistanke om, at initiativet kom fra Rosing. Men man kan også gøre



Michael Rosing, malet ca. 1814 af Carl Wilhelm Wiehe (Teatermuseet). Rosing blev ridder i 1812, samtidig med Fr. Schwarz — de første skuespillere, der i kraft af deres instruktørembede opnåede denne anerkendelse — og det måtte foreviges. Wiehe, der ikke var professionel kunstner, men arbejdede indenfor privat og statslig administration, var i 1812 blevet gift med en datter af Johanne og Michael Rosing, og blev iøvrigt far til skuespillerne Michael og Wilhelm Wiehe. Det påfaldende ved hans portræt af svigerfaderen er, at det — således som magister Klaus Neiiendam har påpeget overfor mig — på adskillige punkter er ligesom kopieret over Jens Juels berømte pastel fra 1802, der ifølge Rahbek (Mindeblade s. 85) viser ham i en af hans roller (i Prams Brønden). I hvor høj grad gengiver Wiches billede Rosing, som han så ud ca. 1814?



Knud Lyne Rahbek, pastel malet ca. 1812 af Christian Hornemann (Studerforeningen).

Billedet er ofte blevet reproduceret med flere højst utilfredsstillende stik, der kommer til at føje nye elementer til det lidt lukkede fysiognomi. Men omtrent således har vel Rahbek set ud, da han var medlærer ved sin teaterskole. Om rigdommen i hans sind er der kun eet billede, der giver os et rimeligt indtryk: den sjælfulde tegning, der er placeret på omslaget af denne bog, udført af eleven og vennen skuespiller Carl Winsløw, da Rahbek var 69 år gammel.

en skælm uret. Blandt Rosings korrspondance med Rahbek, bevaret på Det kongelige Bibliotek, findes et brev af 20. august 1805, hvoraf det fremgår, at Rahbek heltigennem taler sandhed.

Samme brev fortæller meget om Rosings stemning og planer i disse dage:

»Ven! ieg var ofte mismodig og havde ganske tabt alt Haab, om at kunde komme nogen Vey med den Skole, saalænge ieg stred ene der, thi de vare alle saa raae saa langt tilbage i alting, men nu ieg har faaet dig ved Siden af mig, begynder Haabet igien at oplive mig, og ieg troer sikkert vi skal kunde udrette noget got.«

Hvad det er Rosing har villet fremgår af det andet brev, øjensynlig fra september, men af Rosing fejldateret til 11. august:

»Hvad min Plan er og var? at lade dem langsom gaae frem, ikke at opvække mindste Idee hos dem, om nogen Fuldkommenhed; og naar de kunde læse med Siæl og Forstand, da, som for at more dem, lade dem lære enkelte Scener og smaae Stykker, indtil de lidt efter lidt kunde naae vort Øyemed: et got ensemble, ingen Maneer, men Øye og Siæl for det sande (...) som Børn har ieg behandlet dem alle, og søgde i de Timer ieg har havd dem, saameget det lader sig giøre, at indgive dem Agtelse for sig selv saa kan de giøre sig fast Haab om vor og den bedre Dels agt.«

Rosing venter sig meget af samarbejdet: hånd i hånd skal de nu vandre sammen »til vor Skoles Tarv og maaskee vor egen Glæde! ja ganske vist til vor egen Glæde!«

Og han fik ret. Rahbek sammenfatter senere denne sin første tid på den dramatiske skole med ordene: »gjerne tilstaaer jeg det, at i alle Henseende gladere Dage end Vinteren 1805—06 mindes jeg ikke at have levet.«

Det hold af elever, som han blev præsenteret for, kan ikke have været det ideelle. I hans omtalte redegørelse fra 1808

»Brevet til en Reisende«, opgives det til at bestå af »13 qvindelige Elever, hvoraf de fleste vare mellem 16—14 Aar, og kun et Par over og et Par under denne Alder, og 5 mandlige, hvoraf de to vare Drengene.« Der eksisterer imidlertid, på Det kgl. Teaters bibliotek, et fragment af en kladde, hvori Rahbek til teaterdirektionen resumerer forholdene på skolen i denne første tid; papiret er ikke dateret, men takket være nogle enkeltheder i teksten lader det sig bestemme til ca. 1814. I denne skrivelse til internt brug kan han sige den dystre sandhed, som ikke blev fortiet, men dog tilsløret en smule i 1808. Nu hedder det, at skolen bestod af »11 unge Piger, hvoriblandt to (. . .) vare Børn, de øvrige 9 unge Piger af ikke meget forskellig Alder. Af Mandfolk var der ingen uden Hr. Lund, to Drengene (. . .) og en Chorist Meulendorph; Hr. Wildt, forhen Skuespiller ved et Provincialtheater, mældte sig samme Dag, som jeg tiltraadte.«

Mine læsere skal nok senere blive ordentlig præsenteret for samtlige elever. Lad os her nøjes med navnene fra september 1805: Birgitte Olsen, Marie Busk, Anne Abildgaard, Elisabeth Sannes, Marie Thomsen, Charlotte Bassøe, Marie Hedeberg, jomfru Ahrends (fornavn ikke overleveret), eventuelt Sophie Holm, samt småpigerne Anna Krabbe og Antonette Børresen (henholdsvis 7 og 8 år); endvidere Christian Lund og Johannes Wildt, Choristen Meulendorph, der aldrig blev rigtig indskrevet på skolen, samt drengene Peter Poulsen og Frederik Blinck (henholdsvis 9 og 11 år). I de følgende måneder kom til: Johanne Rosenkilde og den 8-årige Juliane Knub; endvidere herrerne Johan Jordhøy, Frederik Christian Tryde, F. Bruhn, Wilhelm Haack, en Hr. Hochbrandt (fornavn ikke overleveret), samt drengene Giovanni Cetti og Ferdinand Knudsen (henholdsvis 10 og 11 år). Nu var de jo et helt regiment.

I det omtalte september-brev fra Rosing, da Rahbek allerede er begyndt sin undervisning, giver bestyreren sin me-

ning til kende om eleverne. Et par uddrag fortæller noget både om ham og om hans »børn«.

»Olsen har været min Kieledække fra det første af, ieg har haabet Olserne skulle voxte op igien med hende for vores Scene, derfor glæder det mig inderlig, at hun ogsaa har dit Biefald; men vogt dig, for at lade dig mærke dermed, thi hun er ikke frie for at være brav forfængelig; næst hende synes mig Busk staaer, hun synes lidt søvnig, men ieg troer, hun mangler hverken Siæl eller Forstand, hun syntes ofte at have begrebet mig ret got. Sannes, Abildgaard, Thomsen kand maaske blive ret brave, men ieg savner saameget det uden hvilket, Skuespilleren er en Klods: Siæl hos dem. Derimod er min lille Børresen i mine Tanker et siældent Sujet, rigtignok endnu ikke andet end en lille Efteraber, men læg mærke til, hvorledes hun caperer enhver Ting, du siger hende! og det er ikke blot hendes Hoved, men hendes heele lille Hierte tager saadan velsignet Deel i alt, hvad hun gjør og siger; ieg er overbeviist om, at, kan der opnaaes nogen Fuldkommenhed i vor udtømmelige Kunst, saa maae hun engang under din og min Veyledning kunne naae den. Arends er en doven og aldeles forsømt Pige, dersom hun ikke bliver flittigere jager ieg hende bort, ieg har allerede truet hende 2de Gange dermed, hun er den eneste af dem alle ieg har været stræng imod (...) at Drengene ere nogle Stakler har du fuldkommen ret i! der er ikke een af dem, der duer noget. Wildt og Müllendorf burde absolut væk — Lund har rigtig kostet mig saa megen Umage, at det vilde gjøre mig ont at see den spildt, og den lille Blink er endnu saa lille og hans Øyne giver saa meget Haab at ieg nok synes, vi kunde prøve paa, at lade ham blive.«

Det lykkes øjensynligt for Rahbek at komme i kontakt med disse unge. I kladden fra 1814 fortæller han, hvorledes alle, navnlig de unge piger, viste så stor interesse og energi, »at jeg til deres store Glæde, i Stæden for de anordnede

tvende Ugedage, holdt Skole hver Søndag; og var den almindelige Iver saa stor, at jeg ikke lettelig nogen Aften kunde komme derfra før Klokken henimod 8.«

Og så nåede man frem til den tid på sæsonen, da undervisningen måtte koncentreres om indstuderingen af hele skuespil, der kunne vises offentligt for publikum. Ved udgangen af sæsonen var man parat til at demonstrere resultaterne af de to års undervisning og de 400 rigsdaler. I »Adresse Contoirs Efterretninger« for 1. maj 1806 står at læse:

»Den til Dannelse af Skuespillere og Skuespillerinder oprettede Kongelige dramatiske Skole, skal, i Følge Kongelig allerhøieste Befaling, i dette Foraar give fire offentlige Forestillinger paa det Kongelige Hof-Theater, som ere berammede til den 11te, 15de, 18de og 26 Mai.«

Programmet til disse prøveforestillinger var valgt med omhu. Den første aften var »hovedstykket« en fransk komedie af Dupaty: Fruentimmerhævn (La fausse prude), med 8 kvinderoller og ingen mænd; kvindesiden var så absolut den stærkeste på skolen. Hvad stykket angår, er det ikke betydeligt, men ganske morsomt og taknemmeligt at spille for uprøvede kræfter. I forelæsningerne på skolen 1807 kan Rahbek minde de unge om, hvorledes Rosing som leder af prøverne gennem samtaler fik dem til at analysere deres roller og søge at nå frem til et virkeligt sammenspil.

Valget af hovedstykke til den anden forestilling var både mere originalt og mere risikabelt: Johannes Ewalds verskomedie Harlequin Patriot fra 1772, som Det kgl. Teater af flere årsager aldrig havde spillet. Der er næppe tvivl om, at det her er Rahbek, der har været vejlederen; komedien havde altid stået hans hjerte nær, og han anså det for en vigtig ting, at den kommende generation af skuespillere lærte den færdighed, som de ældre så ganske havde forsømt: at fremføre replikker i metrisk form; det drejede sig her om alexan-

Søndagen den 5 April 1807, Kl. 6

bliver

af den Kongl. dramatiske Skole paa det Kongl. Hoftheater

opført:

## Frøentimmer, Hæv, n,

Comœdie i 3 Akter af Dupaty, oversat ved Hr. R. L. Bruun.

### Personerne:

Lucretia, en ung Enke	Hr. Olsen.	Victorine, Lucretia's Kammerpige	Hr. Thomsen.	
Hrue Sant's Elme, hendes ældre Søster	„ „ Arends.	Hrue Verfeuil, Lucretia's Naboerke	„ „ Busk.	
Elise, Lucretia's Confidant og Wondlina	„ „ Basson.	Hrue Gercour ) Hrue Dormont )	ung Datter, som ere i Besøg paa Lucretia's Lyllsted	„ „ Abildgaard. „ „ Knop.
Hrue Dupertail, Lucretia's Tante	„ „ Saanes.			

Og

## Skuelmen og Dosmeren, eller: De to Friere,

en nye Comœdie i 1 Akt af Patrat, oversat ved Hr. R. L. Bruun.

### Personerne:

Bremont, en rig Privatmand	Hr. Simon'en.	Lolive, en gl. Tiener	Hr. Fordehø.
Emmelina, hans Datter	Hr. Abildgaard.	Kouffianac, hans Broder søn	„ „ Wildt.
Derac, hendes Elsker	Hr. Schæren.	Jourisse	„ „ C. Bruun.
Suzette, en gl. Pige, Bremont's Husholderke	Hr. Hebeberg.	Picard, Opvart i et Vertshus	„ „ Lund.
		En Postkald	„ „ Kongsted.

Stykket: Skuelmen og Dosmeren, faaes paa Hjørnet af Amagervej og Helligaeshjørnedet  
No. 8 i Stuen, for 24 S.

Billetter til Pladsloget, Parket og Partørre b. Kommes paa Forestillingsdagen  
i Gangen til Forsalen paa Hoftheatret hos Casserer Lund om Formiddagen fra  
Kl. 11 til 1, samt om Aftenen ved Indgangen. Daggangen om Formiddagen for-  
at tage Billetter, bliver af den Trappe, der er nærmest Jernporten. Penges gis-  
ves ikke tilbage. Ingen indlades uden Billet, og ingen Uvedkommende rustødes  
Adgang paa Theatret. Fris-Billetter til det Kongl. Theater paa Kongens Nyes-  
torv gielder ikke til Hoftheatret.

Indgangen aabnes Kl. 5.

Søgt hos J. Jrgens, boende i Knabrostræde No. 73.



Birgitte Andersen, f. Olsen, malet 1822 af C. W. Eckersberg (Privateje).  
Et billede af Rahbeks yndlingselev, for ham en ny Johanne Olsen-Rosing. Den ydre  
lighed mellem de to kan ikke have været stor. Birgitte Olsen har nok været den  
kønneste, mens Hanne Olsen har haft et ansigt, som lettere lod sig besjæle indefra.

drinervers, mere præget af nervøs dramatisk nerve end af velklang — en værdig opgave.

Her var det de mandlige elever, der skulle i ilden, og efter alt at dømme har resultatet været overraskende pænt. Det gjaldt jo selve skolens eksistens, og alle sjælelige ressourcer har været taget i brug ved denne lejlighed. Samtidige vidnesbyrd tyder på, at de unges præstationer er blevet modtaget med den største velvilje; de kongelige herskaber indfandt sig til de to sidste forestillinger, og Rahbek kan i sine redegørelser notere en næsten ubetinget succes. I kladden af 1814 formuleret således:

»Der blev for fuldt Huus og med meget levende Bifald givet fire Forestillinger og, visse vel ikke ganske upartiske Personer undtagne, som i denne nye Indretning saae nærværende og tilkommende Indgreb i deres Monopoler og Privilegier imøde, optoges de med almindeligt Bifald, hvorpaa Kongen med en særdeles naadig Resolution satte sit Indsegl.«

Der er vist ingen tvivl om, at de ikke ganske upartiske personers navn var Frederik Schwarz!

Nu skulle der handles — og der blev handlet. Allerede efter tredie prøveforestilling udformede direktionen en ansøgning til kongen, hvor nu for første gang Rahbeks eksistens på skolen omtales officielt. Det fastslås, at de unge elever i den forløbne tid har arbejdet med flid både hos instruktør Rosing og hos »Hr. Professor Rahbek, som uden Paastand paa nogen Belønning og alleene af Kierlighed for denne Skoles Fremgang dagligen har givet Eleverne Underviisning i Declamation. Elevernes rigtige Declamation stadfæster Nyttens af deres Underviisning i denne Deel af Skuespilkonsten og Directionen vover derfor at anbefale Herr Professoren et Gratials Erholdelse af 300 Rdl.« Man beder yderligere om, at Rahbek må få lov til at fortsætte, og om, at der udbetales gratialer til eleverne med penge taget af indtægterne fra de fire prøveforestillinger.

Kongelig godkendelse af begge forslag forelå allerede 6. juni. Den første og i grunden afgørende sejr var vundet.

Men der skulle arbejdes videre — naturligvis også i den tid, hvor teatret ikke spillede. Der var dengang kun få københavnere, der kunne tillade sig at forlade byen i sommermånederne, og det var da også almindeligt, at teatrets træningsarbejde med elever og skolarer fortsatte på balletskole og syngeskole, for at de unge ikke skulle være ørkesløse og hitte på utyskestreger.

Også »teaterskolen«, som den dramatiske skole undertiden kaldtes uofficielt, fortsatte sommeren over under Rahbeks ledelse, mens Rosing opholdt sig i Fredensborg, således som han og konen havde gjort det i mange år — nu dobbelt nødvendigt for den syge mand. Allerede på dette tidspunkt bestod i øvrigt undervisningen i mere end »deklamationsøvelserne«. De elever, der ikke kom fra balletten, fik undervisning af en ældre balletdanser ved navn Berg, senere kom Pierre Jean Laurent til; de elever, der ikke kom fra koret, fik hjælp af koncertmester Edouard Du Puy — senere af Ludvig Zinck den yngre. Og alle blev de allerede fra 1805 undervist i fransk af en gammel sproglærer Niels Heboe Ahrensberg, der på en lønningsliste underskriver sig »Instryktör i det franske Sprog«.

Man skulle tro, at Rahbeks lykkelige tid kunne fortsætte også i disse måneder efter den utvivlsomme succes. Ved en første gennemlæsning af det unægteligt spinkle materiale synes der intet særligt opsigtsvækkende at være sket. Men studerer man kilderne nøjere, viser det sig, at det for vor Rahbek har været en højst ubehagelig og konfliktfyldt sommer. Det kan fremfor alt læses ud af breve, som Rosing sender til sin ven.

For det første er der problemerne med elevernes deltagelse i de andre skolers undervisning — besværligheder af den art,

som enhver, der har haft at gøre med skuespillerskoler, vil nikke genkendende til. Rosing tager meget alvorligt på disse sager. At koncertmester Du Puy har den uforkammethed at ville undervise jomfru Busk, når det passer ham, kan ikke tolereres: »Det er da reent forbandet med de Fremmede, saasart de faar Næsen ind af Døren hos os, saa behandler de os som deres Skoc-Visk.« Til gengæld er det Rahbek, der har taget offensiven i forhold til balletlæreren Antoine Bournonville, der forsøger at holde på sine tidligere elever, først og fremmest jomfru Olsen; skolen må kræve, at eleverne samler sig om skuespilstudiet, selv om de så skal gå glip af gratialer for scenetjeneste: »de kan ikke tiene baade Gud og Mamon.« Hvis Rahbek har fået klaret dette, har han sandelig spillet »en fiin polittisk Streg.«

Endnu mere ophidset bliver Rosing over en anden sag, som vi ikke rigtig kan få besked om. I forsommeren 1806 havde en fransk skuespillertrup ledet af monsieur Fourés og med madame Fourés som absolut primadonna givet en række forestillinger på det store teaters scene; truppen blev modtaget med begejstring af publikum og med interesse af de danske skuespillere; vi skal senere komme tilbage til dem. Hvad der er sket, véd vi ikke, men det må være noget mellem franskmændene og skolen, siden Rosing i et brev af 30. juni kan tale om Rahbeks »rigtignok meget alvorlige, men aldeles berettigede og som det var svaret ud af min egen Siæl, Embedsmands Brev.« Det har Fourés øjensynligt svaret på, hvilket gør Rosing ganske olm: denne »for all Talent, Siæl og Hoved blottede Usling« har i sit svar i realiteten beskyldt Rahbek for at være »malhonet«; og herpå er der efter Rosings mening kun eet gensvar: prygl! »Fouréz« kand takke sin Gud for, at ieg har saamegen Gigt, som ieg har, ellers blev ieg ham en megen uvelkommen Giæst.« Og så har teaterchefen Hauch i denne sag — som så ofte — »gaæet paa Tærne.«

Kort tid efter er det galt igen. Rosing har fået at vide om »nogle kieltringagtige Optøyer« med »to skammelige Tøser,« som ganske givet må smides ud af skolen. Rahbek har opført sig godt i denne sag, men kan han få kujonen Hauch med sig? Det hele er højst gådefuldt, men en del af løsningen er at finde i Det kgl. Teaters papirer fra en senere tid. I 1813 skal jomfru Sophie Holm, elev fra Syngeskolen, ansættes som skuespillerinde ved Det kgl. Teater. Sagen er faktisk i orden, da der kommer en mand i vejen: Knud Rahbek, der må underrette direktionen og kongen om, at denne jomfru Holm ikke kan betragtes som en skikkelig person — hvilket kræves af den, der skal optages i den kunstneriske stab. Der skete nemlig noget meget ubehageligt i 1806, dengang det fouréske selskab gæstede København, kort efter at jomfru Holm havde optrådt ved prøveforestillingen Fruentimmerhævn: »og havde da hun tilligemed en anden Elev en særdeles scandaleus Scene paa Theatret med to af de franske Skuespilleres Koner, som gik saa vidt at vedkommende Theaterbetiente jog begge Eleverne ud af Theatret og forbød dem at betræde det oftere.« Da dette optrin havde vakt stor opsigt, højst ufordelagtigt for den dramatiske skole, var jomfru Holm ligesom den anden elev blevet bortvist fra skolen.

Jomfru Holms ansættelse blev straks tilbagekaldt. Sædelighed er godt, men talent er heller ikke at foragte; pigen havde en ypperlig stemme og et yndigt ansigt, og i 1814 gik ansættelsen i orden. Allerede året efter forlod hun i øvrigt teatret for steds — til trods for en succesrig debut. Hvem den anden skammelige tøs har været, kan vi kun gætte. Jeg har mistænkt en vis koristinde Regine Løhmoe, der også spillede med i Fruentimmerhævn og forsvandt fra forestillingen på samme tidspunkt. Også hun vendte tilbage til teatret som medlem af koret; hun blev senere gift med Jacob Winsløw, en ikke særlig talentfuld broder til den store karakterskuespiller Carl Winsløw.